

„Ik was eerder naar de minister gegaan”

door Gerard Smink

HENGELO - „Ze hebben geslpen bij Signaal”, concludeert ir. Max Staal, 30 jaar lang directeur van Hollandse Signaalapparaten (HSA) in Hengelo. Sinds 1978 is hij met pensioen, maar nog steeds is hij „een insider” en als hij een reactie moet geven op de falende lobby van HSA in politiek Den Haag met als gevolg het - vooralsnog - mislopen van de Schiphol-order voor een geheel nieuw luchtverkeersgeleidingssysteem, dan kan hij kort zijn.

Ook de ambtenaren van de Rijks Luchtvaart Dienst (RLD) die minister Maij- Weggen van verkeer en waterstaat hebben geadviseerd de order ter waarde van 70 miljoen gulden te gunnen aan de eeuwige, Amerikaanse concurrent Raytheon, krijgen van hem een veeg uit de pan. „Die lui gaan natuurlijk liever op dienstreis naar Boston dan naar Hengelo”.

Staal was in 1939 betrokken bij de ontwikkeling van de eerste radar in Nederland, vertrok voor de oorlog naar Engeland om daar radars te plaatsen, en richtte weer later samen met anderen de fabriek op, die Hengelo zo nu en dan landelijk onder de aandacht brengt. Jarenlang gold HSA als het oogappeltje van de Nederlandse defensie-industrie. Momenteel lijkt de goede naam met de dag meer af te brokkelen, met als voorlopig dieptepunt het niet krijgen van de Schiphol-order. En Staal moet bij dit proces van verval lijdzaam toezien.

„Ik heb de fabriek zien groeien

van 400 naar 4000 werknemers, daarom ben ik met mijn 76 jaar nog zo betrokken bij deze zaak. Elke reorganisatie doet me pijn. Hoeveel mensen werken er nog? 3000?”, zegt Staal. „Van de week heb ik nog geluncht met de huidige directeur, de heer Van Amerongen. Hij doet ongetwijfeld zijn best, maar is nog jong en zit er pas twee jaar”.

In Den Haag bleek dat HSA de order misliep door eigen toedoen; de prijs was te hoog en het gebodene zou op onderdelen niet aan de eisen voldoen. Klare taal, die hard is aangekomen in Hengelo.

„Een goedlopende onderneming zet eerst een goed personeelsbeleid neer”, zegt Staal. „Ik heb in mijn loopbaan bij HSA duizenden mensen aangenomen. Maar altijd, een paar dagen voor het verstrijken van de proeftijd, vroeg ik aan de chef in kwestie hoe die persoon beviel. Kwam er een negatief advies, dan vloog zo'n man eruit. En tegen die chefs zei ik: als je te vaak miskleunt met je adviezen, zul je dat merken in je eigen salaris.”

Die harde cultuur hebben ze niet meer bij Signaal. Daardoor verdwijnt de spirit, helaas. Je mag de schurft hebben aan Thomson, maar die Fransen zijn wel bekwaam en geven goede aanwijzingen. Philips liet ons maar wat aanmodderen, zolang we winst maakten”.

- Maar ook Thomson kon de situatie niet meer veranderen. Een brief aan de Nederlandse regering, is dat niet wat mager?

„Natuurlijk. Maar in de eerste plaats mag van een directeur wor-

den verwacht dat hij knokt, en ik denk dat ze in Hengelo veel te laat zijn gaan knokken. Ze waren in de veronderstelling dat ze die order toch wel zouden krijgen. Ik was veel eerder naar de minister gegaan, met goede argumenten. Zo'n minister moet beseffen dat ze wordt betaald van onze belastingcenten”.

Maij-Weggen heeft de Amerikanen definitief toegezegd dat zij het nieuwe systeem mogen ontwikkelen. Vanuit de Tweede Kamer zijn er nog wel 22 vragen over de kwestie gesteld, maar die late actie - op instigatie van PvdA'er Jan Lonink uit Almelo en CDA'er Ank Bijleveld uit Enschede - werd vooral ingegeven door regionale belangenbehartiging die niets af kan doen aan de „zorgvuldige keuze”, zoals de minister haar besluit zelf noemt.

Op 24 augustus bezoekt een kamerdelegatie het bedrijf in Hengelo. Hoop doet leven, maar Staal verwacht niet dat de minister nog op haar schreden kan terugkeren. „Formeel kan de Kamer de minister terugfluiten, dat is onze laatste strohalp. Als Maij-Weggen niet toegeeft, kan ze een fikse schadeclaim uit Hengelo verwachten”.

Hij betwijfelt of de Amerikanen van de klus een succes maken. „Potverdikkeme, ze houden zich haast nooit aan de technische specificaties die ze vantevoren opgeven. De RLD kan een vieze pruim tabak te kauwen krijgen. HSA heeft veel meer ervaring met dit systeem. Samenwerking? In Hengelo en Parijs voelden ze er terecht verdomd weinig voor om die specialistische kennis te delen met een concurrent waartegen veel aversie bestaat”.

FOTO CARLO TER ELLEN

- HSA is te duur, volgens de minister.

„Signaal is een militaire firma die altijd een ontstellend hoge kwaliteit heeft nagestreefd. Het bedrijf heeft een top met veel intelligent personeel, en dat werkt door in de tarieven. Ik denk dat de prijs geen belemmering was voor de RLD”.

Staal denkt te weten waar de schoen wringt. Enkele jaren geleden wilde de RLD een nieuwe versie van de grondbewakingsradar.

Over de specificaties rees onenigheid en de RLD stapte naar een ander bedrijf. Een arbitragecommissie kende HSA een schadeclaim van vijf miljoen gulden voorbereidingskosten toe. „Dit vormt natuurlijk een bron van oud zeer”.

De sluiting van de fabriek in Apeldoorn, volgens Signaal het gevolg als de order niet aan haar zou worden toegekend, is uitgebleven. „Het liep niet zo'n vaart,

maar als bedrijf spreek je taal die politici verstaan. I heeft voor ongeveer een miljoen gulden aan orders in portefeuille en dan zou een ordertje van miljoen gulden betekenen dat

Toch is die order van groot lang. Hoe moeten toekomstige drachtgevers in het buitenland niet denken: dat HSA nog eens een order uit eigen land binnenhalen. Dit heeft repetities, absoluut, voor de industrie zelf, en de werkgelegenheid”.

■ Max Staal, oud-directeur van HSA in Hengelo: „Die lui van de Rijks Luchtvaart Dienst gaan natuurlijk liever op dienstreis naar Boston dan naar Hengelo”.